

Stratejik

Bakış

Dr. Yılmaz ARGÜDEN
yarguden@arge.com

İYİ YÖNETİŞİM KALİTELİ YAŞAM

TESEV'in en büyük projesinin adı: İyi Yönetişim - Kaliteli Yaşam. Bu projenin finansmanı Japon Kalkınma Fonu tarafından Dünya Bankası aracılığı ile bağış olarak sağlanıyor. Projenin amacı adından da belli olduğu gibi ülkemizdeki kamu fonlarının kullanım etkinliğini artırmak üzere vatandaşın karar mekanizmalarına katılımını sağlayacak örnekler oluşturmak ve bu örnekleri yaygınlaştırmak.

Yurttaşlar ile kamu yönetimi arasındaki ilişkilerin yeniden şekillendirilmeye başlandığı günümüzde "Yönetim" kavramı da değişime uğruyor. Bu yeni "yönetim" anlayışı, içerdiği "karşılıklı etkileşim" anlamından ötürü Türkçe'de yerini "Yönetişim" olarak buluyor.

"**Yönetişim**" kavramı, bir tarafın diğer tarafı yönettiği bir ilişkiden, karşılıklı etkileşimlerin öne çıktığı bir ilişkiler bütününe doğru dönüşümü ifade ediyor. Yönetişim, toplumların, faaliyetlerini yönetmek amacıyla kullandığı politik, ekonomik ve yönetsel iradedir. Yurttaşların, grupların ve toplulukların, ortaklaşa karar alma ve uygulamada, çıkarlarını dile getirmede, yükümlülüklerini karşılamada ve çatışma noktalarının çözümünde kullandıkları mekanizmaları, süreçleri ve kurumları kapsar. Bu anlamda yönetişim, toplumsal aktörler arasında ve toplumsal aktörlerle kamu yönetimi arasındaki karşılıklı etkileşimin niteliğine işaret etmektedir.

Önceleri toplum yaşamını etkileyen konular, oy hakkına sahip olanlar tarafından topluca karara bağlanırdı. Bu anlamıyla "**katılımcı**" olarak nitelenen **demokrasi**, giderek "**temsili**" **demokrasiye** dönüştü; çünkü katılımcı sayısı da, kararların karmaşıklığı ve çeşitliliği de artmıştı. Ancak temsilci çıkarları ile toplumsal çıkarların zaman zaman örtüşmemesi ve eğitim/iletişim alanındaki teknolojik gelişmelerle bilinçlenen kitlelerin toplumsal kararlara katılım isteğinin artması, XXI. yüzyılda bu trendi tersine çeviriyor: yeni bir şekle bürünen katılımcı demokrasi ağırlık kazanıyor. **Sivil toplum örgütleri toplumsal kararların alınmasında seçilmişlerle birlikte rol alıyor.**

Bu değişimi kavramadan ve benimsemeden kamu yönetiminde başarılı olmak her geçen gün güçleşecek. Bunun nedeni sivil toplum örgütlerinin, uyulması gerekli standartların ortaya konulmasında, kararlara dayanak olacak bilgilerin toplanıp yayılmasında, çözümler üretilmesinde ve en önemlisi katılımcı demokrasinin hayata geçirilmesinde hem zorlayıcı, hem de yardımcı olmalarında yatıyor. Sivil toplum örgütlerinin rolünün seçilmişlerin ve/veya kamu kuruluşlarının yerini almak değil, katılımcı bir

anlayışla onları desteklemek ve iyileştirmek için sorgulamak olduğu unutulmamalı.

Yönetmel kararların stratejik planlara bağılı olarak verilmesi, bu planların katılımcı bir anlayışla gerçekleştirilmesi ve kararlardan etkilenen vatandaşlar tarafından gelişmelerin izlenebilmesi, kamu yöneticilerinin karar kalitesini artırır. Bu nedenle TESEV projesinde başta Kars, Sivas ve Yalova olmak üzere altı pilot ilde 'Yerel Yönetim Reformu' ile zorunlu hale gelen '**İl Stratejik Planlarının' katılımcı bir anlayış ile gerçekleştirilmesine** gayret ediliyor.

Her vatandaşın doğrudan her karara katılımı çok güç olduğundan, bu illerde iyi çalışan sivil toplum kuruluşlarının (STK) oluşmasına ve STK'ların yönetim kapasitelerinin geliştirilmesi önem taşıyor. Ancak, katılımı sağlayacak STK'lar olsa bile katılımcı kararlar için iki önemli gereklilik daha var: (i) İllerde kamu yekisini kullanan Vali, Belediye Başkanı gibi kamu görevlilerinin **katılıma açık bir yönetim anlayışı** sergilemesi, katılımı teşvik etmesi ve (ii) Gerek seçimle, gerekse atamayla kamu kaynaklarının kullanımı konusunda nihai kararları vermekle yetkili yöneticilerle STK temsilcilerinin karar oluşturmaya **nasıl katılacakları konusundaki süreçlerin hayata geçirilmesi**. Bu nedenle TESEV projesinde stratejik planlama metodolojisinin katılımcı bir anlayış ile pilot olarak uygulanması örnek oluşturabilmek için kullanılmaktadır

Kararların kalitesini artırabilmek için **bilgi ihtiyacı** vardır. Bu nedenle, bu projede üç temel çalışma gerçekleştirilmektedir: (i) **Gelişmişlik haritaları**, (ii) **vatandaş memnuniyet araştırmaları** ve (iii) **kamu harcama analizleri** kritik girdiler olarak ortaya konuluyor. Gelişmişlik haritaları mevcut durumda her ilde eğitim, sağlık, güvenlik, gelir düzeyi gibi kritik konularda mevcut durumun tespit edilmesini içeriyor. Vatandaş memnuniyet araştırmaları, bağımsız anketlerle vatandaşların mevcut durumdan ne kadar tatmin olduklarını belirlemeye gayret ediyor. Kamu harcama analizleri ise kamunun her ile, her mahalleye kamu hizmetleri için ne kadar kaynak ayırdığını ortaya koyuyor.

Bu çalışmalar yapılırken, kamu kaynaklarının il özel idaresi ve belediye bütçesinin yanısıra yeşil kart, merkezi burslar, sosyal güvenlik kurumları ödemeleri gibi çok farklı kaynaktan geldiği için birçok kamu yöneticisinin kendi illerindeki toplam harcamaları ve dağılımını maalesef bilmedikleri ortaya çıkıyor. Ayrıca, ortaya çıkan bilgilerin vatandaşlar tarafından **kolayca anlaşılabilmesini** sağlamak üzere gerek mevcut durum, gerekse harcamalar **görsel olarak** her ilin mahallelerine nasıl dağıldığını gösteren **haritalara yansıtılıyor**. Böylelikle, stratejik planlarda hangi konulara, hangi yörelere öncelik verilmesi gerektiği konusundaki kararlar sağlıklı bilgilere dayandırılıyor.

Bilgilerin **kıyaslanabilir bir metodoloji** ile ortaya konması **sürekli gelişmeyi sağlayabilecek** bir araç olacaktır. Böylelikle mahalleler, iller arasında eğitim, sağlık, güvenlik gibi önemli alanlar arasında etkinlik farklılıkları vatandaşlar tarafından tartışmaya açılabilir ve öğrenme ve öncelikler doğrultusunda yönlendirme ile kamu kaynaklarının kullanım etkinliği artırılabilir. Bilgi edinme hakkı, stratejik planların

uygulanmasının halk tarafından denetlenebilmesini sağlayacak önemli bir araçtır.

Bu nedenle, TESEV'in 'İyi Yönetişim – Kaliteli Yaşam' projesi ülkemizde halkın yönetime katılımını sağlayarak şeffaflığı ve hesap verebilirliği artırmanın ve vatandaş ihtiyaçlarını daha iyi karşılayabilmenin temelini oluşturabilecek örnekler yaratmaya adaydır. **İyi yönetim, karar kalitemizi ve dolayısıyla yaşam kaynakların daha etkin kullanımını ve yaşam kalitemizi artırmanın en temel yöntemidir.**